

- הגליון השבועי של קהילת מכון -

יגדיל תורה

גליון מספר: 42

פרשת במדבר

העלון מוקדש להצלחת נוחי
בן זהבה ויוסף דורון בן דזי

מאור - 0542390375

דברים במחשבה
אורו של רשב"י

פתרון החידה הקודמת
צביעת באוכלים בשבת

החידה השבועית
צביעת פניו ובגדיו באוכלים

מעלת איש ישראל

הרב יעקב דואני / רב במכון יגדיל תורה ומחבר הספר בית חם

בתחילת פרשת במדבר, הקב"ה מצוה את משה רבנו למנות את עם ישראל:

שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת כָּל זָכָר לְגֻלְגְּלֹתָם:

ויש לשאול, מדוע הקב"ה מנה את ישראל, וכי הקב"ה לא ידע מספרם?

פירוש רש"י על פי המדרש ידוע. המנין כאן הוא של ענין חיבה - "מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה".

גם הרמב"ן ביאר שמנין זה ענין של חיבה לישראל. הקב"ה מנה את ישראל בכדי להראות שהוא משגיח עליהם ושומר – "ענין "פקידה" זכרון והשגחה על דבר, כלשון וה' פקד את שרה".

בניגוד לפירושים אלו, ישנם פירושים התולים מנין זה בכניסה, שהייתה אמורה להיות קרובה, לארץ ישראל.

כך למשל, פירשו הרשב"ם והרמב"ן (בטעם נוסף שהביא). בגלל שישראל עמדו להיכנס לארץ ישראל, התעורר הצורך להתכונן למלחמה ולכן עשו מנין לדעת את סדר גודל הצבא ולהערך בהתאם. זו גם הסיבה שנמנו דוקא מגיל עשרים שנה ומעלה, משום שזהו הגיל ש"ראוים לצאת בצבא". והוסיף הרמב"ן שחובה להתכונן למלחמה - "כי התורה לא תסמוך על הנס שירדוף אחד אלף".

הרמב"ן הזכיר טעם נוסף למנין זה. אומנם גם טעם זה קשור לכניסה הקרובה לארץ ישראל, אך לאו דוקא בגלל ההכנות למלחמה, אלא הסיבה שנמנו היא בשביל חלוקת הארץ הקרובה - "לחלק להם הארץ למספרים, וידע כמה חבלים יפלו להם מן הארץ הנכבשת להם". רוצה לומר, צריך לדעת מנין ישראל עבור חלוקת הארץ שתגיע מיד לאחר כיבושה.

גם הספורנו ביאר שמנין זה עבור חלוקת הארץ, אך הספורנו הוסיף פרט נוסף. הספורנו סובר שבעצם מנין זה, הקב"ה רמז לישראל שלא אמורה להיות להם כל

>> המשך הדבר תורה בעמוד האחרון<<

ירושלים- מקום התגלות השכינה

הרב אמיר אזולאי/ רב במכון יגדיל תורה מחבר הספר על שלושה דברים

הקדמה:

לאורך ההיסטוריה האנושית כולה, ניתן לראות כי העיר המפורסמת והנודעת ביותר היא ירושלים. מלחמות רבות ומאבקי כוחות רבים התנהלו סביב עניינה של העיר המיוחדת. מעצמות רבות ששלטו בכיפה לאורך השנים ביקשו בשלב זה או אחר לכבוש גם את העיר הקטנה והנצורה, ולצרף אותה אל שטחי שליטתה.

עוד ניתן לראות שלאורך הדורות ירושלים תפסה מקום רב בליבם של אנשי העולם. היהודים אשר שכנו בגולה מילאו את ליבם בתקווה חרישית, לעלות אל ירושלים ולהסתופף בצילה. כך מספרים רבים מיהודי הגולה שעלו לארץ שהדבר הראשון שעליו הם חשבו בעת בואם אל ארץ הקודש הוא הצפייה לרגע בו תנוח כף רגלם בשערי ירושלים. למען האמת לא רק בקרב העם היהודי שוכנים כיסופי הלב אל ירושלים, אלא אף בני כלל הדתות מצפים בלב כוסף לבואם אל עיר הקודש.

הסיבה לכך לכאורה ברורה היא לחלוטין, ירושלים איננה עיר ככל הערים. בירושלים התגלתה השכינה והופיעה במלוא עוצמתה בעת בה עמד בית המקדש על תילו. אלא שלמען האמת צריכים אנו לשאול שאלה אחרת ויסודית יותר: מה היא הסיבה העמקה שהובילה לכך שדווקא ירושלים היא המקום המקודש ביותר, הראוי לבניין המקדש על גביו? מה מיוחד כ"כ בעיר המופלאה הזו?

במהלך מאמר זה נשתדל לעמוד מעט על הדברים ולבאר את הסיבה השורשית ליקרת קדושתה העצמית של ירושלים.

ירושלים- מרכז העולם:

כאשר נתבונן בדברי חז"ל השונים אודות ירושלים, נוכל לראות שבכמה מקומות תיארו חז"ל את מיקומה הגאוגרפי של ירושלים לכאורה (תנחומא, קדושים סימן י'):

"ארץ ישראל יושבת באמצעיתו של עולם, וירושלים באמצע ארץ ישראל, ובית המקדש באמצע ירושלים, וההיכל באמצע בית המקדש, והארון באמצע ההיכל"

וכן במקום נוסף (מסכת סנהדרין פז.):

"וקמת - מבית דין, ועלית - מלמד שבית המקדש גבוה מארץ ישראל, וארץ ישראל גבוה מכל הארצות."

אולם, כאשר מתבוננים בנתונים הגאוגרפיים הנתונים בידו, נראה שדברי חז"ל אינם מדויקים כלל. מבחינה גאוגרפית, ארץ ישראל או ירושלים אינם במרכז העולם והם אף אינם גבוהים יותר משאר ארצות העולם.

אלא שכאן צריכים אנו לבאר יסוד חשוב: חכמינו זיכרונם לברכה אינם היו אנשי מדע, אלא אנשי פנימיות וקדושה. כאשר אומרים הם שירושלים היא הגבוהה ביותר מכל ערי העולם וכדו', מבקשים הם לתאר עבורנו את מהותה הפנימית והקדושה של ירושלים, ולא את מיקומה הגאוגרפי. בדברים אלו מלמדים הם אותנו שירושלים היא המקום הנבחר והמעולה ביותר מכל המקומות אשר נמצאים תחת השמש.

אבן השתיה- שממנה הושתת העולם:

הסיבה העמוקה למעמדה הרם של ירושלים, מבוארת במדרש (תנחומא שם) וזו לשונו:

"והאבן שתיה לפני ההיכל, שממנה הושתת העולם"

בלב ליבה של ירושלים שוכנת אבן מיוחדת- אבן השתיה. האבן הזו היא המקום שממנו נבראה המציאות הגשמית, העולם החומרי שאותו אנו כה מכירים, "ממנה הושתת העולם". המשמעות העמוקה של הדברים היא, שמקום השפעתו של הקב"ה על הבריה, המקום שממנו הוא מופיע במציאות הגשמית הוא אבן השתיה ליבה של העיר ירושלים.

וכך מבואר בצורה רחבה יותר במדרש נוסף (תנחומא פקודי):

"כשברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, כילוד אשה בראו. מה ילוד אשה מתחיל מטבורו ומותח לכאן ולכאן לארבעה צדדין. כך התחיל הקדוש ברוך הוא לבראות את עולמו מאבן שתיה

תחילה, וממנה הושתת העולם. ולמה נקרא שמה אבן שתיה? מפני שממנה התחיל הקדוש ברוך הוא לבראות את עולמו.״

נמצא אפוא שהסיבה העמוקה שהובילה לבניין בית המקדש דווקא בעיר ירושלים, היא העובדה שדרך מקום זה מתגלה השי״ת אל המציאות כולה ומשפיע עליה. והלכך מקום המקדש שבמהותו הוא מקום המפגש של העולם כולו עם הבורא הבלתי מושג מוכרח הוא להיות במקום זה.

שנזכה בסייעתא דשמיא לבניין ביהמ״ק, ולהתגלותו המלאה של השי״ת בתוכנו.

האם יש צביעה באוכלים?

הרב מאור תורג'מן / יו"ר מכון יגדיל תורה

ד"מ בשם מהר"ר אברהם מינץ - אסור לערב יין אדום עם יין לבן משום שיש צובע במשקים.

שיבולי הלקט כתב שצ"ע אם יש צביעה באוכלים, וכתב שלפי היראים מותר כדלהלן:

יראים - אין צביעה באוכלים, אך אם האוכלים צבעו את ידיו או פניו או יצא לו דם ראוי שלא יקנח אותם במפה או בבגדיו דהוי ליה כצובע.

אגור - אין לחוש לצביעה שנעשית בדרך לכלוך כמו ניגוב הפנים או הידים או הפצע במפה או בבגדיו.

פסיקת הלכה: השו"ע פסק כיראים לגבי צביעה באוכלים: "ליתן כרכום בתבשיל, מותר ואין לחוש לו משום צובע, דאין צביעה באוכלין".

ובשו"ת רב פעלים (ח"ג חאו"ח סי יא) החמיר שבמשקים יש צביעה ובאוכלים אין צביעה, אך החזו"ע (ח"ב עמ' פד) היקל בזה בין באוכלים בין במשקים, וכן דעת האור לציון (ח"א סי' כט) והמנוחת אהבה (ח"ג פי"ג ס"ח).

אמנם אף הרב פעלים (ח"ג חאו"ח סי' יא) כתב שלתת כרכום במרק צלול שהוא משקה ונותן לתוכו הכרכום לית לן בה לכולי עלמא שכל זה חשיב אוכל שהתבלין והשומן שבתוך המרק הם מוכיחים עליו שהוא אוכל.

מה הדין אם מכוון שיהיה מראה במאכל: המ"ב (נו) הביא שמהפמ"ג משמע שאין להחמיר, ומהנשמת אדם כתב שנראה שנכון להימנע מזה והביא ראיה מהגמ' בדף עה ע"א לגבי השוחט משום מאי מחייב, שרב שם בגמ' אמר שחייב גם משום צובע משום שנוח למוכר שיצבע בית השחיטה שאנשים ירצו לקנות, ומשמע שגם באוכלים שייך צביעה, אמנם הבה"ל מעיר שע"פ מה שביאר האור זרוע שהכוונה כאן לצביעת העור של בית השחיטה הכל ניחא (שאז לא מדובר על אוכלים).

ולמעשה הבן איש חי (פקודי ג) החמיר. אך ביביע אומר (ח"ב חאו"ח סי' כ' אות יד) העלה להקל בזה אפילו כשכוונתו למראה. אמנם המנוחת אהבה (ח"ג פי"ג ס"ח) העלה שאם צובע שלא על מנת האכילה, כגון המוזג יין אדום ללבן עדי שיהיה ראוי לקידוש אסור מדרבנן, אך החזון עובדיה (ח"ה עמ' מא) העיר עליו דליתא כי מרן פסק כיראים שאינו מחלק ובכל אופן מתיר.

לתת אתרוג בין תפוחים כדי להצהיבו:

החזו"ע (סוכות עמ' רנח) היקל בזה מכיון שאף בלא נתינת התפוחים היה מצהיב האתרוג. ועוד שהאתרוג לא פקע שם אוכל ממנו, והוי בכלל מה שקיימא לן שאין צביעה באוכלים.

אם מתכון שיקנו ממנו:

המ"ב כתב שאסור לעשות מראה ביין שרף או בדבש משום עובדא דחול, ולפי הפמ"ג חייב משום צובע. וכ"ש שאסור להשים סממנים (צבעים) בצלוחית מים להעמיד בחלון נגד השמש ויש בזה חשש חיוב חטאת כי בכך נגמרת מלאכת הצביעה שבכך מוכן הצבע.

הכנת כוס תה וצביעה בשאר משקים

השעה"צ (שיח ס"ק סד) כתב שמותר לתת את תמצית התה לתוך כוס המים אף שע"י כך נצבעים המים מכיון שאין צביעה באוכלים, אמנם כתב שעדיף לכתחילה לצאת גם ידי הדעה הזאת ולכן יתן התמצית קודם המים.

וכן מותר להכין פטל (שש"כ פי"א הע' קמג), ובזה אפילו לנשמת אדם שרי, מכיון שכוונתו לתת טעם ולא כדי שיצבע המשקה. וכן נתינת צבע במאכל כדי שילדים יהיה חשק לאוכלו החוט השני (ח"א פי"ט ס"ק ג) מותר מכיון שצביעתו היא בשביל האכילה.

שאלת השבוע

מה הדין צביעה באוכלים על בגדים וגוף האדם?

ר' אמיר אורזן—זכה בשובר לרכישה בקורסים של 100 ש"ח

את הפתרונות יש לשלוח למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום רביעי

myagdiltora@gmail.com / 0542390375

מזל"ט ואיחולים

העלון מוקדש לרפואת חנה אזולאי בת סוליקה

ולעילוי נשמת מסעוד בן עיישה ושרה בת חנה

ודוד רחמים בין עישא ואברהם ז"ל

ניתן לשלוח מזל"ט או איחולי ברכה למייל או לוואטאפ של המכון עד יום חמישי.

>> המשך הדבר תורה מעמוד השער >>

מלחמה עם יושבי הארץ, אלא "יכנסו לארץ מיד איש על דגלו בלתי מלחמה אלא שיפנו האומות מפניה כמו שעשו קצתם". אומנם, סיים הספורנו, שבעקבות חטא המרגלים, רק הגרגשי התפנה מרצון (כמבואר בויקרא רבה יז, ו) ואילו שאר העמים עשו עמם מלחמה - "הוסיפו השבע אומות להרע ארבעים שנה והוצרך להחרימם".

גם הרש"ר הירש נותן חלקו בפירוש מנין זה. הרש"ר הירש מבאר שאותו "מפקד אוכלוסין" לא בא עבור מטרות כלכליות או מדיניות, "שהרי אין לאלה כל עניין במדבר". אלא מה שכתוב שהמנין היה "במדבר סיני באוהל מועד" מלמד אותנו "שמפקד זה מוקדש לתורה". רוצה לומר, מנין זה רומז לתורה שניתנה בסיני, ולאוהל מועד שזה המקום לקבל "עול מצוותיה". מנין זה של כל המשפחות והגברים בישראל בא להראות שמרגע זה ואילך, היינו מרגע קבלת התורה, כל ישראל צריכים להתמסר לתורה - לשמור אותה ולקיימה, "מכאן ואילך יתקבצו ויחנו מסביב לתורה – כשומריה וכמקיימיה".

הפירוש האחרון שנביא הוא פירוש האלשיך. האלשיך נותן טעם למנין זה, על פי המדרש הידוע בבמדבר רבה (ב, ב) ובשיר השירים רבה (ב, יב) על הפסוק בשיר השירים (ב, ד): "ודגלו עלי אהבה". וזה לשון המדרש:

אמר הקדוש ברוך הוא ודגלו עלי אהבה ודיגולו עלי אהבה, רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי אמרה כנסת ישראל הביאני הקדוש

ברוך הוא למרתף גדול של יין זה סיני, ושם ראיתי מיכאל ודגלו, גבריאל ודגלו, וראו עיני טקסים של מעלה ואהבתי אותם, באותה שעה אמר הקדוש ברוך הוא למשה הואיל ורצונם של בני לחנות בדגלים יחנו בדגלים, הה״ד (במדבר ב׳) איש על דגלו באותות.

היינו, כשהיו ישראל בהר סיני, הם ראו את השכינה השורה על ארבעה מחנות מלאכי השרת מסודרים באופן של ארבעה דגלים. מיד קינאו בהם ישראל וביקשו מהקב״ה שגם השכינה תשרה עליהם באופן הזה – על ארבעה מחנות. וזה מה שנאמר ״ודגלו עלי אהבה״.

כעת, הגיע הקב״ה ״להשלים להם שאלתם״ ולהשרות שכינתו בתוכם, וישראל מסודרים בארבעה דגלים, מעין מה שהיה אצל מלאכי השרת.

עוד מבאר האלשיך, שענין המחנות והדגלים בישראל, זה בכדי שתהיה השראת השכינה אצלם באופן מדורג ולא בבת אחת. שכן במעמד הר סיני ״באה להם ההשפעה שלא בהדרגה״ וזה גרם לכך שלא יכול עם ישראל לסבול את זה, והיו העם רואים את הקולות עד שפרחה נשמתם מגופם. לכן הקב״ה שינה הפעם, והשרה את השכינה בהדרגה. קודם השרה הקב״ה את שכינתו במחנה שכינה בתוך המשכן. אחר כך השרה שכינתו מסביב למשכן במחנה לויה. ורק לבסוף השרה שכינתו במחנה ישראל, בארבעה דגלים, כמו מחנה אלהים אצל מלאכי השרת.

רואים מכאן, את מעלתם הגדולה של ישראל, וכמה ענין שנראה שולי כמו מנין בעלמא, כאשר הוא מתייחס לעם ישראל יש בו קדושה גדולה ומשמעות רבה. עוד רואים מכאן, שכאשר איש ישראל שואף גבוהה, לזכות להשראת שכינה, מיד הקב״ה נענה. מדוע? כתב האלשיך: ״והנה זה דרכו יתברך להפיק רצון יראיו, ככל אשר שאלו מאתו יתברך בעת רצון לפניו יתברך״.

שבת שלום!